basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

AFRIKAANS EERSTE ADDISIONELE TAAL V1

NOVEMBER 2018

PUNTE: 80

TYD: 2 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 14 bladsye.

Kopiereg voorbehou

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit DRIE afdelings:

AFDELING A:	Leesbegrip	(30)
AFDELING B:	Opsomming	(10)
AFDELING C:	Taal	(40)

2. Beantwoord AL die vrae.

3. Begin elke afdeling op 'n NUWE bladsy.

4. Trek 'n streep na elke afdeling.

5. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.

6. Laat 'n reël oop na ELKE antwoord.

7. Skenk veral baie aandag aan spelling en sinskonstruksie.

8. Beplan jou tyd só:

AFDELING A:	50 minute
AFDELING B:	30 minute
AFDELING C:	40 minute

9. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A: LEESBEGRIP

VRAAG 1: TYDSKRIFARTIKEL

Lees die tydskrifartikel hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS A

HUGH MASEKELA

"My grootste obsessie is om vir die mense van Afrika en die wêreld te wys wie die mense van Afrika regtig is." – Hugh Masekela

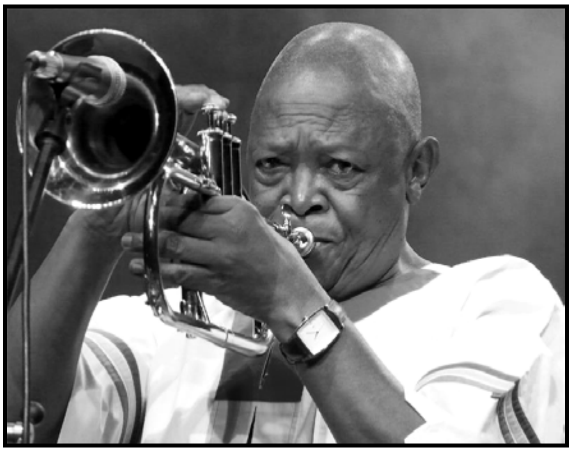

[Bron: albertonrecord.co.za]

1 Hugh Ramapolo Masekela is op 4 April 1939 op Witbank in Mpumalanga gebore. Sy pa was 'n beeldhouer en sy ma was 'n maatskaplike werkster. Hugh het egter by sy ouma grootgeword. Toe hy 14 jaar oud was, het hy die film *Young Man with a Horn* gesien. Dit het hom gemotiveer om te begin trompet speel. As kind het hy toe reeds daarvan gehou om te sing en klavier te speel.

2 Aartsbiskop Trevor Huddlestone het vir Hugh sy eerste trompet gegee en gereël dat hy trompetlesse neem. Hugh het dié instrument sommer gou baasgeraak. Sy vriende het toe ook begin belangstel om musiekinstrumente te speel en dit het gelei tot die begin van Suid-Afrika se eerste jeugorkes, die Huddlestone Jazz-orkes.

3 Hugh was aan die begin van 1959 deel van die orkes vir die musiekblyspel *King Kong*. Dit was een van Suid-Afrika se suksesvolste musiekvertonings en vir 'n jaar lank was elke vertoning uitverkoop. Miriam Makeba het die vroulike hoofrol gespeel. Hugh en Miriam is later getroud, maar hulle huwelik het net twee jaar geduur.

4 Hugh het Suid-Afrika in 1960 as gevolg van politiek verlaat. Weer was dit Trevor Huddlestone wat hom gehelp het – hierdie keer om die land te verlaat. Hugh was eers in Londen waar hy musiek studeer het. Toe ontvang hy 'n beurs en hy verhuis na die VSA. Daar het hy tussen 1960 en 1964 verder studeer.

5 Hierdie jare was die goue jare vir jazzmusiek regoor die wêreld. Jazzmeester Louis Armstrong het vir Hugh aangemoedig om nie Amerikaanse jazz te speel nie, maar om sy eie unieke styl – eie aan Afrika – te ontwikkel. Dit was goeie raad, want sy debuutalbum *Trumpet Africane* (1963) was 'n groot sukses. Vyf jaar later, in 1968, het hy die nommer 1-posisie op die Amerikaanse treffersparade met sy solosnit *Grazing in the Grass* behaal. Meer as 4 miljoen kopieë is wêreldwyd verkoop. Dit het van Hugh Masekela 'n internasionale ster gemaak.

6 Hugh se trompetspel en sy passie vir musiek het mense wat lief was vir jazz, regoor die wêreld na sy konserte laat stroom. In Suid-Afrika het Hugh geweier om meer as 'n minimale toegangsfooi vir sy konserte te vra. Hy wou hê elke Suid-Afrikaner moes sy vertonings kon bywoon.

7 Hugh was 'n man met baie talente. Buiten trompet kon hy ook tromboon speel. Hy was onder andere deel van die span wat die musiek vir *Sarafina* geskryf het en hy was ook in die dokumentêre film *Amandla.* Sy groot liefde was egter altyd om jazzmusiek te maak en in sy loopbaan van sestig jaar het hy meer as veertig jazz-albums uitgegee. Hy was 'n mentor vir baie jong kunstenaars. Sy hart het warm geklop vir projekte om minderbevoorregtes te help. Hy was die direkteur van die *Lunchbox Fund* wat kos vir leerders by skole in Soweto gegee het.

8 Hugh Masekela het nie net in Suid-Afrika jazz bevorder nie. Hy het ook in verskeie Afrikalande gewerk. Hy het byvoorbeeld in Botswana 'n internasionale musiekskool gestig waar hy werkswinkels aangebied het. Hierdie werkswinkels word steeds elke jaar gehou.

9 Hugh se outobiografie, *Still Grazing: The Musical Journey of Hugh Masekela*, is in 2004 uitgegee. In hierdie boek leer ons die mens, Hugh Masekela, ken. Hy skryf oor sy swaarkry onder apartheid, hoe hy moes stry teen alkoholisme en sy passie vir Afrika.

10 In 2010 was Hugh saam met sy seun, Selema, in 'n reeks video's wat tydens die FIFA-Wêreldbekertoernooi in Suid-Afrika vertoon is. *Umlando – Through My Father's Eyes* het oor Hugh en Selema se reise deur Suid-Afrika gehandel. Hugh het vir sy seun die plekke gaan wys waar hy grootgeword het.

11 Hugh het deur die jare verskeie pryse en toekennings ontvang. Een hiervan is die Orde van Ikhamanga. Dit word toegeken aan 'n Suid-Afrikaanse burger wat op kuns-, kultuur-, of musiekgebied uitblink. Hy het ook eredoktorsgrade van verskeie universiteite ontvang.

12 Bra Hugh, internasionale ster en die vader van Suid-Afrikaanse jazz, is op 28 Januarie 2018 oorlede. Hy het prostaatkanker gehad. Met sy dood het sy trompet stil geraak, maar as kunstenaar sal hy voortleef in die harte van die mense van Suid-Afrika.

[Verwerk uit *Wikipedia,* Maart 2018]

LET WEL:

- Beantwoord AL die vrae.
- Skryf net die vraagnommer en die antwoord neer.

1.1 Op watter dorp is Hugh Masekela gebore? (1)

1.2 Watter tipe kuns het Hugh se pa beoefen? (1)

1.3 Waarom kan die film *Young Man with a Horn* gesien word as die begin van groot dinge vir Hugh Masekela? (1)

1.4 Na wie is Suid-Afrika se eerste jeugorkes vernoem? (1)

1.5 Hugh het gesukkel om trompet te leer speel.

Haal EEN sin uit paragraaf 2 aan om hierdie stelling ONWAAR te maak. (1)

1.6 Hugh Masekela het nie op sy eie sukses behaal nie.

1.6.1 Kies die KORREKTE woord uit dié tussen hakies.

Uit paragrawe 2 tot 5 lei ons af dat Trevor Huddlestone (een van die persone/die enigste persoon) was wat 'n positiewe bydrae tot Hugh se sukses gelewer het. (1)

1.6.2 Motiveer jou antwoord met 'n feit of feite uit die leesstuk. (1)

1.7 "Hierdie jare was die goue jare vir jazzmusiek ..." (Reël 20)

1.7.1 Watter jare vorm, volgens die leesstuk, die "goue jare" van jazz? (1)

1.7.2 Wat is die figuurlike betekenis van "goue" in die aanhaling hierbo? (1)

1.8 Waaruit lei 'n mens af dat dit vir Hugh se musiekloopbaan goed was om na Louis Armstrong se raad te luister? (1)

1.9 Waarom kan 'n mens sê dat dit nooit Hugh se doel was om geld uit sy bewonderaars in sy eie land te maak nie? (1)

1.10 Haal TWEE agtereenvolgende woorde uit paragraaf 7 aan wat aandui dat Hugh Masekela verskillende dinge goed kon doen. (1)

1.11 Hoe verskil Hugh se rol in die musiekblyspel *King Kong* van sy rol in *Sarafina*? (2)

1.12 Hugh Masekela het prostaatkanker gehad. Watter ander probleem het Hugh se gesondheid beïnvloed? (1)

1.13 Wat beteken dit as 'n mens sê dat Hugh 'n mentor vir jong kunstenaars was? (1)

1.14 Is die titel *Umlando – Through My Father's Eyes* gepas vir die reeks video's oor Hugh en Selema se reise deur Suid-Afrika?

Motiveer jou antwoord. (1)

1.15 Dink jy Hugh het verdien om die Orde van Ikhamanga te ontvang?

Motiveer jou antwoord. (1)

1.16 Die skrywer sê dat Hugh Masekela ná sy dood in die harte van mense sal bly voortleef.

Wat kan Suid-Afrikaners doen om seker te maak dat Hugh nie vergeet word nie? (1)

1.17 Kies die korrekte antwoord om die sin mee te voltooi. Skryf net die letter (A–D) langs die vraagnommer (1.17) neer.

Uit paragraaf 11 kan ons aflei dat Hugh Masekela se goeie werk in SA ... is.

A erken
B vergeet
C vergoed
D gekritiseer (1)

1.18 Hugh Masekela se lewe was vol hoogtepunte.

Kies 'n gebeurtenis in KOLOM B wat by die datum in KOLOM A pas. Skryf slegs die letter (A–D) langs die vraagnommers (1.18.1 tot 1.18.3) neer, bv. 1.18.4 F.

KOLOM A		KOLOM B	
1.18.1	1959	A	Hugh se boek oor sy eie lewe verskyn.
1.18.2	1963	B	Hugh gaan in Londen studeer.
1.18.3	2004	C	Hugh se eerste album word vrygestel.
		D	Hugh is deel van 'n baie suksesvolle musiekblyspel.

(3 x 1) (3)

1.19 Lees weer die subopskrif.

Het Hugh Masekela aan hierdie woorde getrou gebly?

Motiveer jou antwoord. (1)

SPOTPRENT

Bestudeer die spotprent hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS B: TERUG SKOOL TOE

[Verwerk uit *Die Burger*, 17 Januarie 2018]

1.20 Wat bedoel die seuntjie as hy sê dat hulle eerste skooldag nie juis 'n groot tranedal agterlaat nie? (1)

1.21 Op watter TWEE maniere versterk die ma die seuntjie se woorde? (2)

1.22 Gee EEN rede waarom ons kan sê dat hierdie kinders heel moontlik nie hulle dae voor die TV omsit nie. (1)

1.23 Die kinders se pa voel nie soos die ma oor die kinders se eerste skooldag nie.

Sê waarom hierdie stelling ONWAAR is. (1)

1.24 Is dit korrek om die afleiding uit die spotprent hierbo te maak dat kinders gewoonlik na die begin van 'n nuwe skoolkwartaal uitsien?

Motiveer jou antwoord. (1)

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B: OPSOMMING

VRAAG 2

Lees die teks hieronder deur en voer die instruksies uit.

INSTRUKSIES

1. Som die SEWE dinge **wat jy moet doen om 'n gemeenskapstuin te begin**, in jou EIE VOLSINNE op.
2. Skryf die hoofgedagtes puntsgewys neer.
3. Nommer die hoofgedagtes van 1 tot 7.
4. Jou opsomming mag nie langer as 70 woorde wees nie.
5. Dui die korrekte getal woorde aan die einde van die opsomming aan.

TEKS C

GEMEENSKAPSTUINE: GROENTE VIR 'N GOEIE DOEL

Daar is baie mense wat deesdae sonder werk is en honger ly. Jy kan iets aan hierdie probleem doen. 'n Groentetuin kan help om vir mense werk te gee en om die gemeenskap van kos te voorsien. Hier is 'n paar wenke om mense te help om groentetuine te begin.

As almal in die gemeenskap weet wat aangaan, sal hulle met mekaar saamwerk. Vertel dus vir almal wat jy beplan. Kies 'n komitee wat die tuin sal beplan en bestuur. Hierdie komitee moet besluit wat geplant gaan word en wie in die tuin gaan werk.

Om 'n groentetuin te begin en aan die gang te hou, is mense nodig wat sekere dinge kan doen, bv. iemand wat water na die tuin kan aanlê. Maak 'n lys van mense in die gemeenskap wat die verskillende take kan verrig.

Niks kan gedoen word as daar nie geld daarvoor is nie. Daarom moet 'n begroting opgestel word om seker te maak dat daar geld vir die tuin is.

Nou kan die werk begin. Kry die beste stuk grond wat vir die tuin beskikbaar is. Begin dan met die voorbereiding van die grond deur kompos mooi in die grond in te werk.

Die tuin moet kos aan die gemeenskap voorsien, maar dit moet ook geld maak. Dit is dus baie belangrik dat die groentetuin bemark moet word. Dan kan mense van buite ook die tuin ondersteun.

[Verwerk uit *Weg! Platteland*, Herfs 2018]

TOTAAL AFDELING B: 10

AFDELING C: TAAL

VRAAG 3: ADVERTENSIE

- Die taalvrae wat volg, is op die advertensie hieronder gebaseer.
- Die nommering in die advertensie verwys na die vraagnommer wat beantwoord moet word.
- Voer die instruksie by elke vraag uit.

TEKS D

(3.1) *Hoor jy vakansie?*

Jy is dalk iemand (3.2) (wat/wie)'n vakansie nodig het.

'n Vakansie wat …
* (3.3) (goedkoop) is
* selfsorg insluit
* op die strand is
* rolstoelvriendelik is

Ons sal selfs jou troeteldiere (3.4) (welkom).

Hier by ons het jy rede om van oor tot oor te glimlag.

See-en-Sandvakansieoord

Bel: 082 4516 102
(3.6) ss@seesand.co.za
www.seesand.co.za

Volg ons?

[Verwerk uit *Weg*, Januarie 2018]

3.1 Kies die KORREKTE antwoord om die sin mee te voltooi. Skryf net die letter (A–D) langs die vraagnommer (3.1) neer.

Hoe maak die adverteerder die opskrif persoonlik?

Die adverteerder ...

A druk die opskrif boaan die advertensie.
B gebruik verskillende lettergroottes.
C werk met verskillende lettertipes.
D begin met 'n algemene vraagsin. (1)

3.2 Kies die KORREKTE VOORNAAMWOORD uit dié tussen hakies.

Jy is dalk iemand (wat/wie) 'n vakansie nodig het. (1)

3.3 Gee die INTENSIEWE VORM van die woord tussen hakies.

'n (goedkoop) vakansie (1)

3.4 Gee die KORREKTE VORM van die woord tussen hakies.

Ons sal selfs jou troeteldiere (welkom). (1)

3.5 Hoe word die volgende sinne in die advertensie met prente voorgestel?

3.5.1 Hoor jy vakansie? (1)

3.5.2 Hier by ons het jy rede om **van oor tot oor te glimlag**. (1)

3.6 Watter VOORSETSEL word deur @ voorgestel? (1)

3.7 Kies die KORREKTE ANTWOORD uit dié tussen hakies.

Die **S**-alliterasie in die naam van die vakansieoord skep 'n gevoel van (ongemak/rustigheid). (1)

3.8 Wat doen die adverteerder om die leser te manipuleer om See-en-Sandvakansieoord te kies? Noem EEN tegniek. (1)

3.9 Gee die KORREKTE VORM van die woord tussen hakies.

Dit is 'n (rolstoelvriendelik) vakansieoord. (1)
[10]

VRAAG 4: STROKIESPRENT

- Die taalvrae wat volg, is op die strokiesprent hieronder gebaseer.
- Voer die instruksie by elke vraag uit.

TEKS E

RAAMPIE 1 **RAAMPIE 2** **RAAMPIE 3**

[Verwerk uit *Die Burger*, 8 Februarie 2018]

4.1 Skryf die dogtertjie se woorde in RAAMPIE 1 oor en vul die ontbrekende KOMMA op die KORREKTE plek in. (1)

4.2 Kies 'n SINONIEM vir "irriteer" in RAAMPIE 1 uit die lys hieronder. Skryf net die vraagnommer (4.2) en die antwoord neer

pla; help; verveel

(1)

4.3 Hoe word die dogtertjie se woorde in RAAMPIE 2 beklemtoon? (1)

4.4 Waarom is die dogtertjie in RAAMPIE 2 se mond so groot oop? (1)

4.5 Skryf die dogtertjie se woorde in RAAMPIE 3 in die INDIREKTE REDE.

Die dogtertjie vra: "Hoe kan ek hom kry om op te hou?" (1)

4.6 Wat IMPLISEER die ma se woorde in RAAMPIE 3? Noem TWEE dinge. (2)

4.7 Kies die KORREKTE antwoord om die sin mee te voltooi. Skryf net die letter (A–D) langs die vraagnommer (4.7) neer.

As die dogtertjie met haar boetie raas, sal sy sê: ...

A "Ophou om te doen presies wat ek doen."
B "Hou op om presies te doen wat ek doen."
C "Ophou doen presies wat ek doen."
D "Hou op presies te doen wat ek doen." (1)

4.8 Skryf die ma se woorde in RAAMPIE 3 as 'n BEVELSIN. (1)

4.9 Skryf 'n TUSSENWERPSEL uit die strokiesprent neer. (1)
[10]

VRAAG 5: ARTIKEL EN PRENT

- Die taalvrae wat volg, is op die koerantartikel (TEKS F) en die prent (TEKS G) hieronder gebaseer.
- Opsetlike taalfoute kom voor.
- Voer die instruksie by elke vraag uit.

5.1 Lees die koerantartikel en beantwoord die vrae.

TEKS F: KOERANTARTIKEL

LAERSKOOL BLOMVLEI – DIE TROTS VAN HANOVERPARK

Hanoverpark is een van Kaapstad se woonbuurte waar daar baie probleme (5.1.1) (as gevolg van) bendes is. Laerskool Blomvlei lê in die middel van Hanoverpark en is 'n (5.1.2) (goed) voorbeeld vir ander skole. Hulle het gewys dat toewyding tot sukses (5.1.3) (lei).

(5.1.4) Dawn Petersen is die afgelope tien jaar die prinsipaal van Laerskool Blomvlei. Voor Dawn was daar nege ander (5.1.5) (skoolhoof). Onder hulle leiding was die skool een van die (5.1.6) (swak) skole in die Wes-Kaap. Vandag is Blomvlei 'n skool waar leerders skool geniet en weet dat hulle veilig is.

Dawn het aan die einde van 2017 'n toekenning vir (5.1.7) (...) uitstekende werk ontvang. Die leerders se veiligheid is 'n prioriteit. Wanneer daar probleme is, werk almal saam (5.1.8) (seker maak) dat kinders veilig tuiskom. Hulle het die "lopende bus"-projek, wat beteken dat (5.1.9) (volwassenes) saam met die kinders huis toe stap.

(5.1.10) (Dawn sê dat dit belangrik is dat onderwysers op gehalte-onderrig fokus). Die skool het onlangs 'n (5.1.11) (ou) biblioteek gekry. (5.1.12) (Onderwysers motiveer leerders om dit te gebruik.)

Die mense van Hanoverpark is baie trots (5.1.13) (...) Laerskool Blomvlei. Hulle weet dat elkeen se bydrae en (5.1.14) (help) aan die skool waardeer word.

[Verwerk uit www.news24.com]

5.1.1 Skryf die AFKORTING van die woorde tussen hakies.

Hanoverpark is een van Kaapstad se woonbuurte waar daar baie probleme (as gevolg van) bendes is. (1)

5.1.2 Gee die korrekte vorm van die BYVOEGLIKE NAAMWOORD tussen hakies.

Laerskool Blomvlei lê in die middel van Hanoverpark en is 'n (goed) voorbeeld vir ander skole. (1)

Kopiereg voorbehou

5.1.3 Gebruik die HOMOFOON van **lei** in 'n sin sodat die betekenis duidelik blyk.

Hulle het gewys dat toewyding tot sukses **lei**. (1)

5.1.4 Skryf die TELWOORD in die sin neer.

Dawn Petersen is die afgelope tien jaar die prinsipaal van Laerskool Blomvlei. (1)

5.1.5 Gee die MEERVOUD van die woord tussen hakies.

Voor Dawn was daar nege ander (skoolhoof). (1)

5.1.6 Skryf die OORTREFFENDE TRAP van die woord tussen hakies neer.

Onder hulle leiding was die skool een van die (swak) skole in die Wes-Kaap. (1)

5.1.7 Vul die korrekte ontbrekende VOORNAAMWOORD in.

Dawn het aan die einde van 2017 'n toekenning vir ... uitstekende werk ontvang. (1)

5.1.8 Skryf die gedeelte tussen hakies in die INFINITIEF.

Wanneer daar probleme is, werk almal saam (seker maak) dat kinders veilig tuiskom. (1)

5.1.9 Verdeel die woord tussen hakies in LETTERGREPE.

Hulle het die "lopende bus"-projek, wat beteken dat (volwassenes) saam met die kinders huis toe stap. (1)

5.1.10 Skryf die sin in die DIREKTE REDE.

Dawn sê dat dit belangrik is dat onderwysers op gehalte-onderrig fokus. (1)

5.1.11 Gee die ANTONIEM van die woord tussen hakies.

Die skool het onlangs 'n (ou) biblioteek gekry. (1)

5.1.12 Skryf die sin in die LYDENDE VORM.

Onderwysers motiveer leerders om dit te gebruik. (1)

5.1.13 Vul die ontbrekende VOORSETSEL in.

Die mense van Hanoverpark is baie trots ... Laerskool Blomvlei. (1)

5.1.14 Gee die KORREKTE VORM van die woord tussen hakies.

Hulle weet dat elkeen se bydrae en (help) aan die skool waardeer word. (1)

5.2 Kyk na die prent en beantwoord die vrae.

TEKS G: PRENT

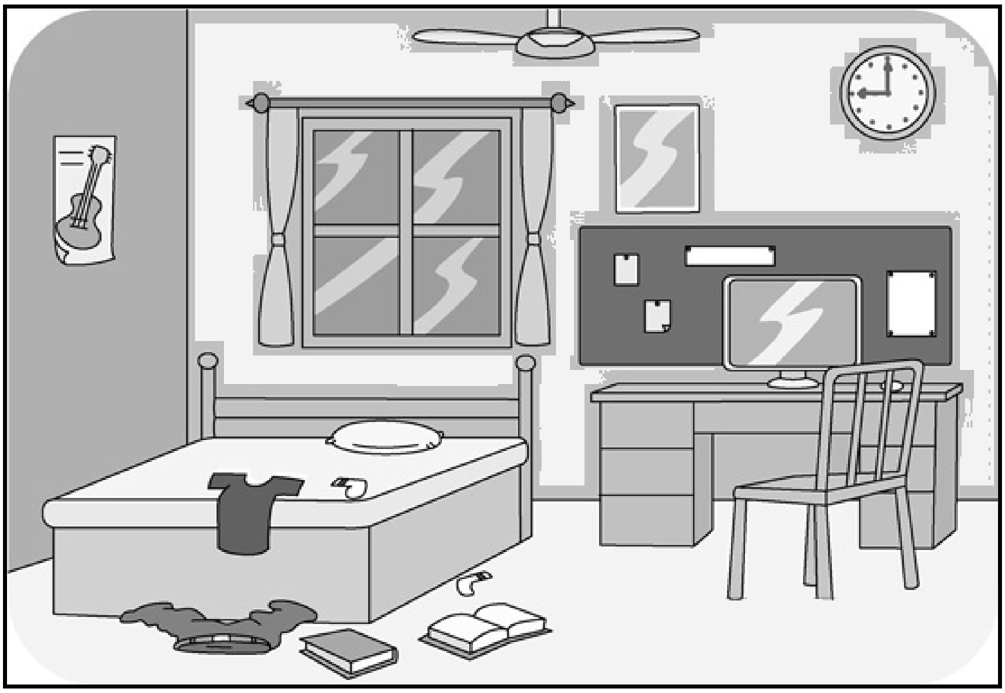

[Bron: www.nalibali.org]

5.2.1 Kies die KORREKTE WOORD uit dié tussen hakies.

Hy het nie sy (klere/kleure) gebêre nie. (1)

5.2.2 Skryf die sin in die ONTKENNENDE VORM.

Die gordyne is toegetrek. (1)

5.2.3 Gee die VERKLEINWOORD van die woord tussen hakies.

Daar is 'n klein (venster) in die kamer. (1)

5.2.4 Vul die ONTBREKENDE WOORD in die sin hieronder in.

Daar is 'n prent van 'n musiekinstrument op die plakkaat teen die muur. Hierdie musiekinstrument noem ons 'n ... (1)

5.2.5 Vorm 'n SAMESTELLING van die woorde tussen hakies.

Die (kind + kamer) is slordig. (1)

5.2.6 VOLTOOI die sin hieronder.

Aan die dak hang 'n apparaat wat 'n mens koel waai. Ons noem dit 'n ... (1)

[20]

TOTAAL AFDELING C: 40
GROOTTOTAAL: 80

Kopiereg voorbehou